

Af Christa Breum Amhøj

Eksperimenterende gåture med Place Standard Tool

- at lede efter mærkbare passager til
fællesskabt liv mellem husene

**Eksperimenterende gåture med Place Standard Tool
- at lede efter mærkbare passager til fællesskabt liv mellem husene**

© Sund By Netværket, 2020

1. udgave

Forfatter:

Christa Breum Amhøj

Design og layout

4PLUS4

Udgivet af

Sund By Netværket
c/o KL-huset
Weidekampsgade 10
2300 København S

Download udgivelsen på www.sund-by-net.dk.

Der kan frit citeres og kopieres fra udgivelsen med angivelse af kilde.

Indhold

Byens Rum: Livet mellem husene.....	4
Place Standard Tool: At facilitere et rum til <i>fælled-skabelse</i>	6
Fælled-skabelse: At bevæge sig mellem produktions- og fremstillingssystemet	8
Gåturene med PST: At transformere navigatøren til at blive en kreativ sti-finder.....	10
Gåturene: At bevæge sig mellem dis-orientering og re-orientering – 3 eksempler	12
Workshop 1: Gåturen med lokal guide – at blive i produktionslogikkens fokus på at finde fejl og mangler	12
Workshop 2: Gåturen med det solidariske blik – den begyndende dis-orientering, der kan føre til kollektiv og fællesskabende re- orientering	13
Gåturen i stilhed – og den sanselige dis-orientering, der kan blive til en fællesskabende re-orientering	14
Afsluttende refleksion	16
Bilag 1: Aktionslæringsprocessen med fokus på gåturen	18

Byens Rum: Livet mellem husene

Første del af det aktionslæringsprojekt, som denne artikel handler om, har fundet sted fra år 2018 til 2019. Aktionslæringsprojektet bærer overskriften "Byens Rum: Livet mellem husene" og er finansieret af Sundhedsstyrelsens Sundhedsfremmepulje. Sund By Netværket har stået for projektledelsen og aktionsforsker indenfor velfærdsteknologi, borgerinddragelse og byudvikling, Christa Breum Amhøj og partner i byudviklingsorganisationen GivRum, Jesper Koefoed-Melson har faciliteret og undervist på de forskellige workshops i projektet.

"Byens Rum: Livet mellem husene" er et tværkommunalt projekt med 4 kommuner i første del, der har arbejdet med at skabe mental sundhed gennem lokale fællesskaber på konkrete steder. Hver kommune deltager med en tværprofessionel aktionslæringsgruppe; fx en medarbejder fra områder som sundhed, kultur, skole, natur og kultur. Projektet fortsætter med 6 nye kommuner i 2019-2020.

Målet med aktionslæringsprojektet i Danmark er blandt andet at afprøve kortlægningsværktøjet Place Standard Tool i forhold til forskellige udfordringer, der kalder på brug af lokale steder til at skabe fællesskab.

Udfordringen kan f.eks. være: Hvordan bruger vi lokalområdet som et læringsmiljø for socialt udsatte, hvordan bruger vi en tom plads til at overskride grænser mellem ældreboliger og socialt boligbyggeri, hvordan skaber vi fællesskab på en vej med etnisk variation, hvordan kan vi skabe et sted med unge og for unge.

Place Standard Tool (herefter PST) er udviklet af Sundhedsstyrelsen i Skotland og går i al sin enkelhed ud på, at kommunen sammen med borgerne kortlægger et lokalt byområde i forhold til 14 parametre, der handler om tryk, transport,

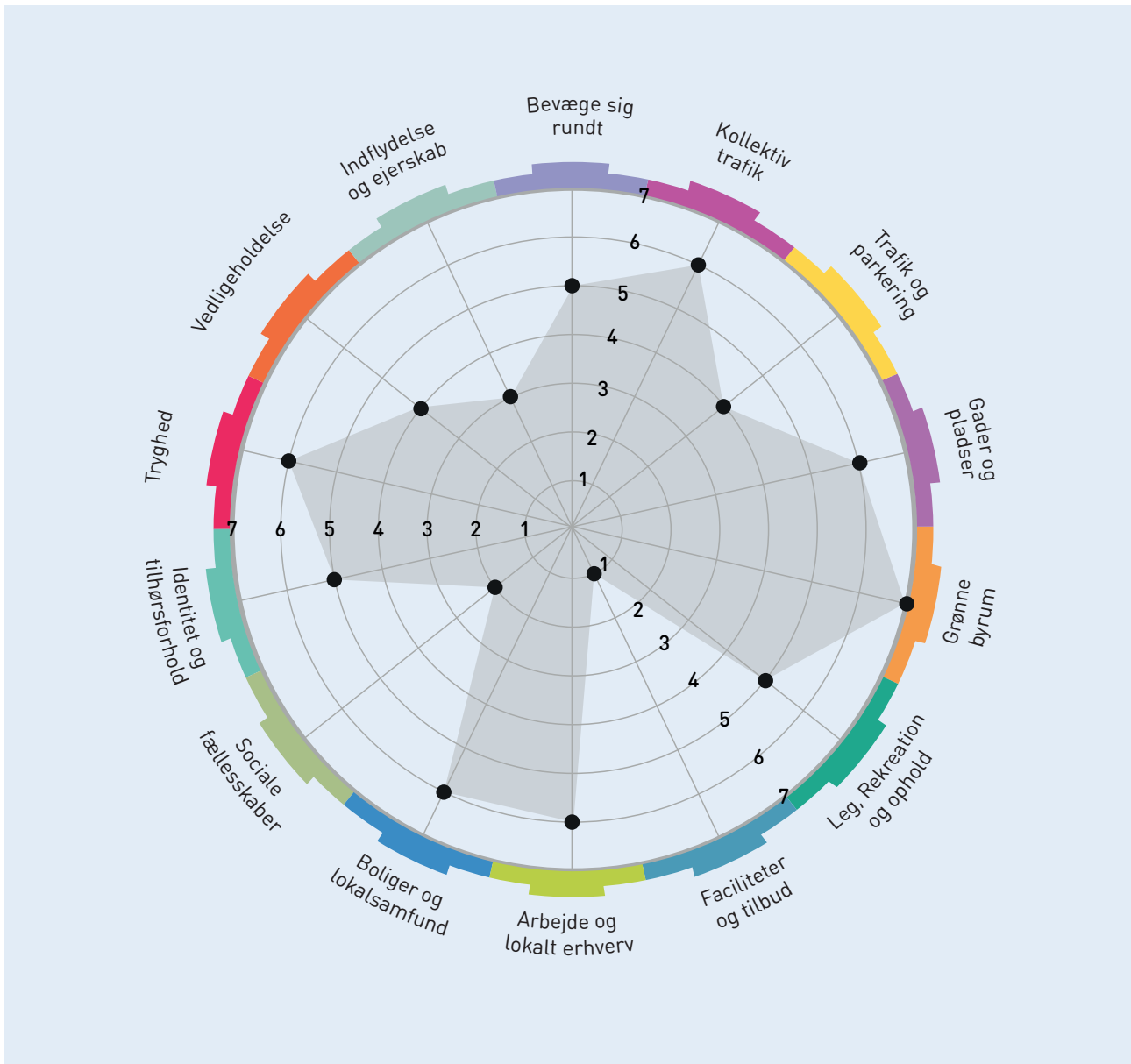
socialt liv mm. Deltagerne placerer deres oplevelser og erfaringer med stedet på en skala (se figur 1). Undervejs og efterfølgende kan deltagerne tale om, hvordan de oplever stedet på forskellige måder og de kan tale om, hvad de får lyst til at skabe sammen. Målet er, at deltagerne – som ofte er borgere – bliver inspireret til, at de begynder at tage ansvar for området og f.eks. begynder at udsmykke, omskabe eller (i mindre skala) at ombygge dele af et område (legepladser, bænke, urbane haver mm).

I dansk sammenhæng er vi optaget af, hvordan vi kan skabe en aktionslæringsproces med kommunerne, der gør, at kommunerne kan bruge værktøjet til at facilitere det rum, hvor relationer mellem borgerne henover tid kan blive til fællesskaber, der kan øge borgernes deltagelse i forhold til det lokale steds fysiske kvaliteter (grønne områder, transport mm). Derfor arbejder vi med, hvordan vi kan bruge værktøjet til *fællesskabelse* over tre workshops og med forskellige prøvehandlinger tilbage i kommunerne indimellem hver workshop.

Fokus

Denne artikel handler primært om vores eksperimenter med at få de tværfaglige aktionslæringsgrupper til at facilitere PST gennem lokale gåture, der kan skabe transformative rum for deltagelse, hvor både fagprofessionelle og borgere bliver de kreative aktører, der kan skabe nye handlinger, der både skaber fællesskab og et bedre fysisk miljø. Og artiklen handler om de udfordringer det skaber, da det udfordrer den rolle som kommuner ofte har, der handler om at målstyre forholdet mellem borgere og lokale steder. Når vi skriver om disse udfordringer er det naturligvis fordi, vi mener, at der er et læringspotentiale, som vi kan tage med os i andre projekter, der handler om at skabe nye relationer og lokale steder på tværs af roller og grænser - og sammen.

Figur 1

Place Standard Tool:

At facilitere et rum til *fælled-skabelse*

Udfordringen i forhold til at bruge et værktøj som PST er, at det altid vil blive læst ind i en organisatorisk kontekst. Der er med andre ord forskellige måder, hvorpå man kan oversætte værktøjet og bruge den, når man arbejder med borgerinddragelse og byudvikling.

Læser man på tværs af litteraturen om, hvordan (offentlige) organisationer kan planlægge og skabe processer for sunde og bæredygtige byrum kan man se tre dominerende diskurser. Det er særligt den oversættelse, der handler om fælles-skabelse ('the commons'), som vi er inspireret af i forhold til aktionslæringsprojektet. Eller rettere *fælled-skabelse* for dermed at understrege, at det både handler om at være mere ligeværdige i forhold til at skabe et sted og at det også handler om, at stedet er en aktiv medskabende aktør. Stedet er ikke blot en kulisser for samskabelse. Planter, jord, biodiversitet mm. er med til at skabe betingelserne for, hvad vi som mennesker kan gøre på og med et sted. Stedets kvaliteter har med andre ord også betydning for, hvorvidt og hvordan borgerne kan skabe fællesskaber og *færdes vel* sammen.

Overordnet set er der tre tilgange til at kunne arbejde med PST: PST som en Smart City strategi, PST som en Liveable City strategi og PST som en strategi til at fremme livet mellem husene: Fælledsskabelse.

De tre tilgange til at arbejde med at oversætte værktøjet kan opsummeres i figur 2. Det er kun den sidste række som vil blive udfoldet i figur 2 på side 7.

PST som en strategi til at fremme livet mellem husene - fælledskabelse

Det teoretiske udgangspunkt, der knytter sig til *fælled-skabelse* handler om, at hvis PST skal kunne skabe rum til fælled-skabelse, skal det bruges til at skærpe den sanselige og sensitive opmærksomhed på stedets kvaliteter og på relationerne mellem borgerne. Det er "indefra" de mærkbare erfaringer og oplevelser med stedets kvaliteter, at det nye liv mellem husene kan og skal vokse. Det er de mærkbare og ekstraordinære kvaliteter på stedet, der kan skabe passage til nyt liv mellem husene.

Figur 2

	PST som en Smart City strategi	PST som en Liveable City strategi	PST som en strategi til at fremme livet mellem husene - fælledskabelse
Hjælpeteknologier til at omsætte PST til en undersøgelses-proces	Fokus på at understøtte værktøjet med hjælp fra app's og/eller excel ark, hvor en gruppe af borgere på 'neutrale' og 'objektive' måder kan afprøve værktøjet ved at afdække og kategorisere stedet ifht 14 parametre.	Fokus på skabelse af de sociale møder, hvor borgere kan afprøve værktøjet, udpege mangler og udbedre dem sammen	Fokus på at bruge metoden som en anledning til at skabe det "sensoriske laboratorium og undersøgelsesrum", der kan intensivere mærkbare relationer mellem mennesker og steder dermed skabe fælles netværk af kvaliteter, det kan gøde lysten til at dele flere kvaliteter.
Netværk	Netværk der søger at skabe (repræsentativ) overensstemmelse mellem model, sted og mennesker med henblik på at træffe formelle beslutninger	Netværk af aktører, der søger at udpege steds-specifikke 'mangler', der skal forbedres sammen.	Netværk der søger at skabe en levende og mærkbar økologi mellem mennesker, steder, materialiteter og model, hvor potentielle muligheder for mere mærkbart liv fremstilles og dyrkes.
Kompetencer rettet mod sundhed	Færdigheder til at styre lineære processer: model, målgruppe og output	Kompetencer til at skabe relationer mellem mennesker og at få dem til at handle sammen Kompetencer til at søge midler hos fonde og foreninger	Skærpelse af den kollektive sensoriske kapacitet til at lytte, se og drage omsorg for ekstraordinære kvaliteter, der kan spire og blive til merværdi
Sunde Byer – Sunde Borgere	Sunde Byer er et sted, hvor der er et bredt grundlag for at træffe centrale beslutninger for folkets sundhed	Sunde Byer er et sted, hvor mennesker på tværs af grænser går sammen om en opgave i byens rum	Sunde Byer er et sted, hvor man sammen skaber og nærer kollektiv omsorg for nye endnu ikke udviklede organiske kvaliteter og netværk

Fælled-skabelse:

At bevæge sig mellem produktions- og fremstillingssystemet

At arbejde med fælled-skabelse kan være en udfordring for offentlige organisationer, der de sidste 10-20 år har arbejdet intenst med afsæt i New Public Management, der har fokus på målstyring og effekter. Fælled-skabelse udfordrer således den måde, vi er vant til at arbejde med offentlig værdiskabelse og borgerinddragelse på.

Når man arbejder med fælled-skabelse er ambitionen at flytte fokus fra produktionssystemets iver efter at styre, planlægge, kontrollere og overvåge et lokalt sted, en plads, en plæne eller en park på distance (fx fra Rådhuset) til fremstillingssystemet. Med fremstillingssystemet er der fokus på, hvordan kropsliggjorte og mærkbare erfaringer med stedets kvaliteter både kan skabe dybere relationer mellem borgerne og samtidig vække den sociale fantasi, der kan aktivere lysten til, at man sammen arbejder med: *Hvad kan dette sted også blive til, og hvordan kan det blive kvalitativt bedre?*

Det vil sige, når vi arbejder med PST, så er fokus ikke alene på, at få borgerne til at udfylde værktøjet med såkaldte "rigtige" krydser, og at disse fortolkes som objektive repræsentationer af virkeligheden "derude", hvorefter de fagprofessionelle på baggrund af konsensusøgende dialoger med borgerne, kan tage formelle beslutninger om, hvordan området skal planlægges. Det er derimod en metode til at skabe oplevet tilhørsforhold og fællesskab og til at styrke borgernes skabelseskraft og medansvar.

Dét, der bliver centralt i forhold til fælled-skabelse, er at lede efter de mærkbare passager, der åbner op for, at vi kan skabe dybere relationer til hinanden, og at vi kan få vakt vores forestillingsevne i forhold til: *Hvad kan vi skabe sammen på dette specifikke sted?*

Med et teoretisk begreb kan man sige, at vi er optaget af de *affektive* og dermed mærkbare mikro-relationer mellem deltagerne og steder. Affekt er et teoretisk begreb, der vinder mere og mere frem på tværs af videnskabelige arenaer og som betegner en dobbelt bevægelse. I samme øjeblik som du bliver berørt af andre eller andre ting, mennesker, natur, steder mm, berører du også dette netværk af komponenter. Dermed er det disse virkelige føjte oplevelser - disse mikro-bevægelser i mellem os - der skaber det, vi i daglig tale kalder mental sundhed.

Det afsæt betyder, at det er måden, hvorpå aktionslæringsgrupperne faciliterer PST, der bliver afgørende for, hvorvidt og hvordan de får skabt mærkbare relationer mellem borgerne og det konkrete sted- og dermed på sigt muliggør mere stabile fællesskaber, hvor man færdes vel i hver eneste bevægelse.

Ideen er med andre ord, at aktionslæringsgrupperne både skal invitere borgerne til at kortlægge området - og sætte krydser i værktøjet, men de skal samtidig være opmærksomme på, at det er de mange mikroskopiske og mærkbare bevægelser i mødet mellem deltagerne og med steder, der får betydning for, hvorvidt og hvordan de faktisk får skabt fællesskab og tilhørsforhold til sted et.

Kort sagt vil kommunerne, der deltager i aktionslæringsprojektet, invitere borgere til at afprøve PST og derigennem forsøge at intensivere de mange mærkbare mikrobevægelser, da det kan øge kvaliteten af relationerne mellem deltagerne og tilhørsforholdet til det lokale sted. Aktionslæringsgrupperne skal både kunne se effekten ved, at borgerne sætter krydserne i modellen, men de skal i særdeleshed mærke affekten af det - at gøre det på et lokalt sted og sammen med andre borgere og deltagere.

En central metode til at intensivere de mærkbare mikrobevægelser på et sted er ved at gå en tur med PST. En gåtur i et område er nemlig ikke bare en gåtur – og i disse år er der et gryende felt af studier, der netop beskæftiger sig med de mange forskellige måder, hvorpå man kan facilitere en gåtur og hvilke effekter det har for deltagelse, fællesskab og byudvikling. Den engelske sociolog Tim Ingold skelner mellem to former for deltagelse og læring. Han sætter en forskel mellem at være navigatør og sti-finder.

Gåturene med PST:

At transformere navigatøren til at blive en kreativ sti-finder

Den første vigtige indsigt er, at de tværfaglige aktionslæringsgrupper går fra at se sig selv i rollen som dem, der skal bruge metoden til at kontrollere, overvåge og registrere lokale steders kvaliteter sammen med borgerne til at de begynder at se sig selv i rollen som dem, der faciliterer det sensitive, mærkbare og erfaringsbaserede rum, hvor de mærkbare kvaliteter imellem deltagerne og stedet kan skabe nye dybe relationer, viden, læring og sunde fællesskabte byrum.

Navigatøren går fra punkt a til b. Her er koordinaterne og viden om lokalområdet givet på forhånd – og det handler om så gnidningsløst som muligt at komme fra et sted til et andet. Sti-finderen er derimod én, der konstant finder nye kvaliteter på sin vej, og som får lyst til at skabe noget nyt ud af disse kvaliteter (Ingold, 2015). Det er den mærkbare og affektive erfaring, der pludseligt og spontant skabes i mødet mellem mennesker, ting, steder, bygninger, dufte, atmosfære mm., der skaber passage til den nye og endnu ikke realiserede handling. På den måde befinder sti-finderen sig i en proces mellem dét, der 'er' og mellem dét, der er ved at blive til (det potentielle).

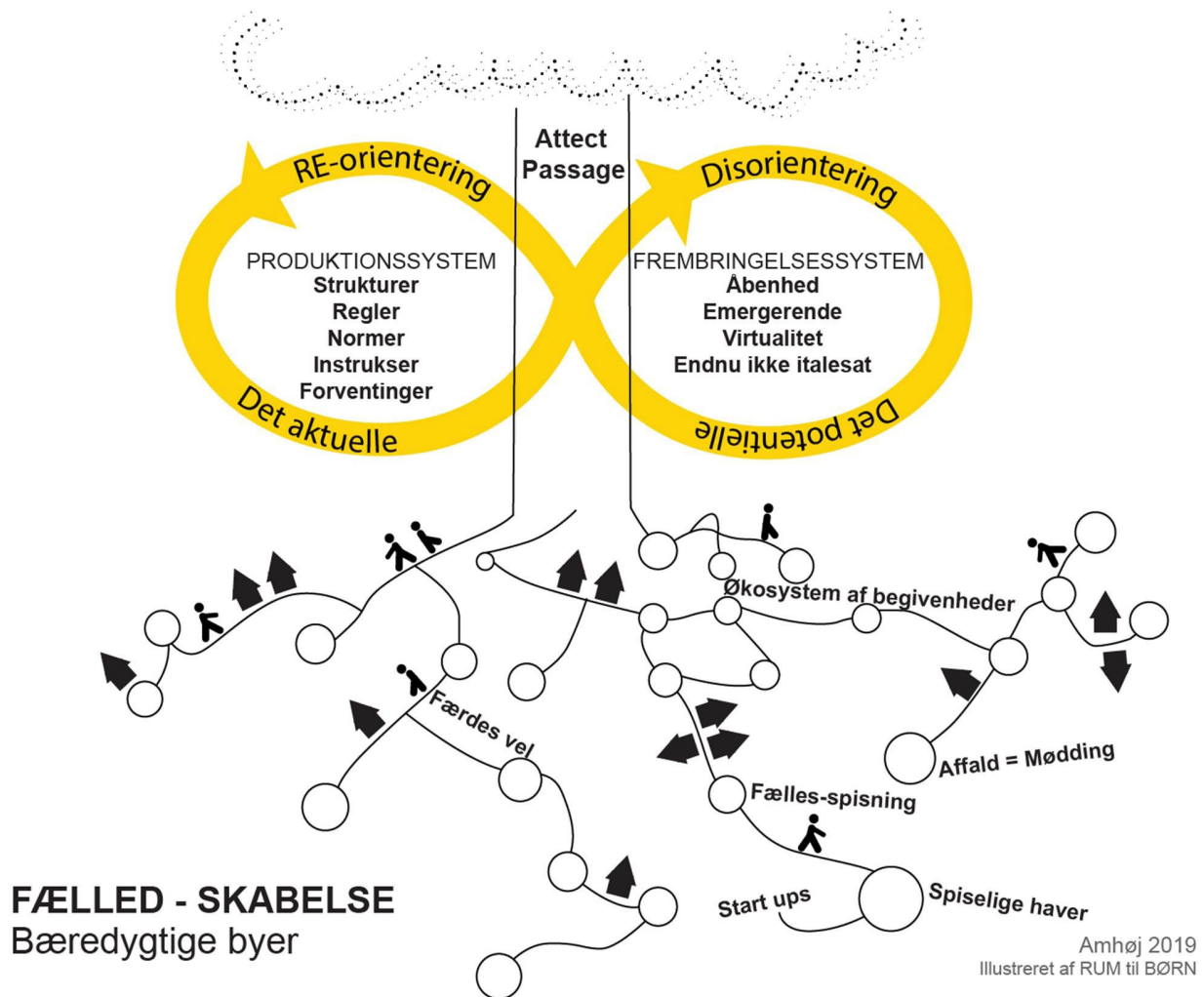
Når man opdager det potentielle – og den endnu ukendte værdi – kan det skabe en umiddelbar oplevelse af disorientering inden, at disorienteringen langsomt bliver til en re-orientering i det kendte. Den kreative og sanselige proces, som sti-finderen er et begreb for, kan illustreres som på figur 3.

Dette teoretiske afsæt understreger, at gåturene med PST ikke er en uskyldig og neutral handling. En nærværende gåtur kan have et både nærende og transformativt potentiale. Gåturene giver en mulighed for, at vi som barnet, der går på vej til skole og falder over de mindste af de mindste kvaliteter på sin vej, kan begynde at fabulere over, hvad er det her og hvad kan det her blive til? Hvad kan jeg og vi gøre sammen med de forskellige genstande? Er dette en bænk man kan sidde på – er det en danseplatform eller er det en hvileplads? Og hvordan kan jeg forbinde disse aktiviteter og kvaliteter på kvalitativt bedre måder?

En gåtur i et lokalområde kan således vække det, man kunne kalde et kreativt og skabende medborgerskab. Når vi begynder at blive berørte af de kvaliteter vi finder på vores vej, så begynder vi samtidig at vække lysten til "at gøre" noget med dem. I det øjeblik vi bliver berørte i mødet mellem mennesker og stedet, så *trigger* det os til at handle på nye og ofte spontane, uforudsigelige og kreative måder. Dermed kan de kropslige *berøringer* imellem mennesker, genstande, planteliv, jord, luft, bygninger og dyreliv skabe de *mikroskopiske, gyldne og magiske (lærings-) øjeblikke*, der åbner for, at vi kan sætte os en smule fri fra de forventninger, som (måske) holder os tilbage fra at tage aktivt del i vores eget liv og andres liv.

Den pointe, vi skal have med i forhold til at arbejde med PST, er, at når formålet med værktøjet bliver læst ind i forhold til at skabe *fæled-skabelse*, så bliver gåturene afgørende for, hvorvidt man lykkes med at skabe fællesskab, tilhørsforhold og mental sundhed på og med et lokalt sted.

Figur 3

Kilde: RUM til Børn

Gåturene:

At bevæge sig mellem dis-orientering og re-orientering – 3 eksempler

Processen med PST bliver løbende mere og mere eksperimenterende i forhold til at slippe de vante formelle roller og bevæge sig ud i en mere åben og deltagende proces. Det betyder, at der konstant bliver lagt nye lag til, hvordan man kan arbejde strategisk med at intensivere de sanselige mikro-bevægelser i mødet mellem deltagerne og stedet.

De forskellige tilrettelagte gåture med PST betyder, at processen bevidst arbejder med at skabe forskellige former for dis-orientering, der potentielt set kan åbne for, at de begynder at re-orientere sig og derfra genbesøger deres normative forforståelser om, hvordan livet mellem husene kan styres, ledes og organiseres. At bruge gåturene til at åbne op for det nye og det endnu ikke mulige, er således også en proces, der kan skabe merværdi ved at overskride dét, vi plejer at gøre i forhold til at udvikle konkrete steder. Vi skal nu se tre eksempler på, hvordan aktionslæringsprocessen betyder, at de tværfaglige aktionslæringsgrupper begynder at bevæge sig mellem dis-orientering og re-orientering i forhold til deltagerne og i forhold til stedets potentiale. Og vi skal se, hvordan dis-orienteringen ikke altid bliver til en re-orientering.

Inden gennemgangen af de 3 eksempler skal det bemærkes at eksemplerne er fra aktionslæringsgrupperne, hvor værktøjerne er blevet prøvet af aktionslæringsgrupperne og ikke af borgerne, der har et tilhørsforhold og ejerskab til lokalområdet.

Ikke desto mindre viser eksemplerne, hvilke udfordringer og muligheder der er, ved at facilitere denne type af proces.

Workshop 1: Gåturen med lokal guide – at blive i produktionslogikkens fokus på at finde fejl og mangler

Den allerførste gåtur med PST, som vi afprøvede sammen med de tværfaglige aktionslæringsgrupper, blev organiseret på den måde, at det var lokale ildsjæle, der fulgte os rundt i et lokalområde i udkanten af en større jysk by. Disse guider fortalte om de nyeste tiltag, der var sket de sidste par år i området, og de fortalte, hvordan de arbejdede med at skabe nye relationer på kryds og på tværs af boligområder og målgrupper eksempelvis mellem ældre og familier med børn.

Vi gik 5-6 personer i hver gruppe, og vi havde PST med i hånden. Værktøjet var netop blevet gennemgået i det lokale beboerhus, og erfaringerne fra Skotland var formidlet. Således kendte deltagerne til temaerne, logikken og målet. Nu skulle vi afprøve værktøjet i forhold til de potentielle mikro-bevægelser, der kan opleves og erfares på vores gåtur. Vi undlod dog eksplicit at fortælle om betydningen af disse mikro-bevægelser, da vi i første omgang blot ville afprøve metoden.

Det, vi oplevede, var, at denne form for gåtur skabte tryghed for dem, der havde brug for at vide, hvad der faktisk skete i området. Dem, der havde øje for, at turen også havde det formål, at den skulle skabe en oplevelse af at være et begyndende fællesskab, der også har lyst til at skabe noget nyt sammen, mærkede at blive dis-orienteret: *Handlede dette kun om at lære de lokale eksperter fortællinger om stedet?*

Denne gåtur syntes aldrig at skabe det rum, hvorfra deltagerne selv begyndte at interagere med stedets kvaliteter og derfra kunne begynde at fabulere om, hvad man kunne være fælles om. Formuleret med teoretiske begreber, blev der med andre ord ikke skabt en interaktion mellem stedets kvaliteter og deltagerne, der kunne berøre (affekte) dem på måder, der åbnede en passage til nye kvaliteter på stedet. Derimod udløste de guidede ture med værktøjet en masse forsøg på at hjælpe de lokale ildsjæle med at finde og udpege mangler og skavanker i området. Turene skabte spørgsmål som: *"Hvorfor inddrager I ikke andre områder end det valgte?"* eller *"Har I set det ødelagte skilt og den slidte bænk?"* eller *"Hvorfor sætter I ikke borgerne til selv at lave det?"*

Disorienteringen kom mest tydeligt til udtryk hos én af dem, der er vant til at arbejde med byudvikling i dette område: *"Jeg kan slet ikke forstå, hvad idéen er med denne her Place Standard Tool. Det her er jo samtaler, jeg hele tiden har med de lokale ildsjæle. Og jeg forsøger konstant at imødekomme deres ønsker!"*. Deltageren fastholder med andre ord sit perspektiv om, at det handler om at imødekomme ønsker fra borgerne – og kan (endnu ikke) se, at det også kunne handle om at gå endnu ikke kendte veje sammen. Ambitionen om at komme endnu tættere på stedets *mærkbare kvaliteter* og at bruge stedet som afsæt for at blive berørt på måder, der muliggør skabelsen af nye mikro-verdener i samspil med stedet og deltagerne, udebliver med andre ord.

Denne gåtur med værktøjet spændte også en smule ben for dialogen på tværs af de kommunale aktionslæringsgrupper, da den kom til at handle om, hvad den pågældende kommune *ikke* gør – og hvad borgerne *ikke* gør i forhold til at tage ansvar for deres

noget slidte område. Den guidede vandretur skabte måske nok tryghed, fordi vi blev guidet rundt fra punkt til punkt i et område, vi ikke kendte. Men den aktiverede ikke den fælles lyst til at blive berørt af hinandens og af stedets kvaliteter og derfra begynde at fabulere over muligheder i forhold til at fremme og skabe nyt liv sammen imellem husene. I stedet så enkelte personer enkelte ting (fx skilte, bænke), der med fordel kunne repareres af borgerne i området.

Workshop 2: Gåturen med det solidariske blik – den begyndende dis-orientering, der kan føre til kollektiv og fællesskabende re-orientering

På den anden workshop arbejdede vi endnu mere med gåturene som en central metode til at sætte PST i spil på måder, der intensiverer de mærkbare mikro-relationer mellem mennesker og lokale steder, hvorfra de endnu ikke mulige handlinger kan skabes i fællesskab. Vi ville gerne forstærke oplevelsen af fællesskab og oplevelsen af, at blive sat fri til at skabe og genskabe et lokalt område.

Vi eksperimenterede eksempelvis med, at gåturene med metoden også var en anledning til at se sit eget sted og sine egne muligheder med "den andens" blik. Det var et forsøg på at puffe deltagerne en smule ud på kanten af de forventningsstrukturer, der knytter sig til produktionssystemets formelle roller og at få dem længere ind i det fælles åbne rum, hvor det nye og ukendte kan opdages. Ambitionen var også, at denne form for dis-orientering kunne skabe en kollektiv omsorg for den anden, da vi netop legede med at bruge den andens blik på stedets kvaliteter.

På en af disse ture skulle aktionslæringsgrupperne eksempelvis eksperimentere med forestillingen om, at de så området ud fra positioner som "den enlige mor", "barnet" og "den udsatte borger". Alle tre positioner der lever side om side i lokalområdet. Hver gruppe undersøgte området inden for en parameter i PST (med blik for at overskride egne kategoriseringer).

Denne gåtur blev af flere af deltagerne oplevet som forstyrrende: *"Skal vi ikke bare sætte nogle krydser i værktøjet"*? Spurgte en af de kommunale deltagere. Det bekræftede vi: *"Jo, det er målet"* Samtidig understregede vi, at krydserne ikke i sig selv skaber værdi – og at gåturene i området netop er en anledning til at arbejde med at skabe oplevelser af fællesskab og samtidig at skabe ny og måske overraskende og uforudsigelig viden om det specifikke sted og dets kvaliteter. Vi fortalte, at dét gør vi ved at forstærke områdets kvaliteter ved at forstyrre vores egen vanetænkning og ved at lege med at tage en andens blik på sig. Det kan gøre os mere åbne i forhold til at mærke områdets kvaliteter på nye måder.

Aktionslæringsgrupperne gik med på eksperimentet, og flere oplevede nu stedets kvaliteter med nye øjne. Eksempelvis spottede flere af deltagerne nu kvaliteter, de ikke så ved første guidede tur: De fandt eksempelvis en boks til gode idéer i lokalområdet ved kirkens indgang, de spottede en legeplads i udkanten af området, og de lagde nu mærke til en mur ved skolens bibliotek, der virkede bombastisk og ekskluderende. Dog kan man sige, at dét de så og fandt på deres vej knyttede sig til en forholdsvis kendt viden. Dét, de pegede ud, var kvaliteter, som barnet, moren og den udsatte kunne bruge til at navigere sig selv i forhold til: gå hen til kirken, gå uden om muren mm. Kvaliteterne aktiverede en viden om stedet og ikke som en viden, der skabte lyst eller nysgerrighed i forhold til: *"Hvad kan det her sted også blive til? Hvordan kan vi se nye sammenhænge og muligheder?"*.

Deltagerne blev altså ved med at være i rollen som navigatører og blev ikke de sti-findere, der kunne se og skabe nye potentielle handlinger og aktiviteter i mellem husene.

Eksempelvis var der et stort område udenfor alle rækkehusene, tæt placeret ved skole og kirke, hvor kommunen har plantet en hæk, der ikke længere var liv i. Det kunne være oplagt at tænke i, hvordan dette lange smalle stykke jord, der forbinder rækkehuse, skole og kirke kunne transformeres til en fælles urban have, hvor enlige mødre, børn og socialt udsatte kunne mødes på nye måder. Sådanne endnu ikke-italiesatte muligheder for fællesskaber med afsæt i stedets kvaliteter blev ikke aktiveret. Pointen er ikke, at det er den rigtige løsning – men at det er den form for muligheder, de ikke fik øje på.

Derimod udpegede aktionslæringsgrupperne hjælpsomt de punkter, hvorfra beboerne kunne navigere i området. Dis-orienteringen, der skabes ved at se stedet med "den andens" blik blev med andre ord aldrig til en re-orientering.

Gåturen i stilhed – og den sanselige dis-orientering, der kan blive til en fællesskabende re-orientering

En anden eksperimenterede metode, vi afprøvede samme dag, var, at vi gik en tur i området i stilhed. Denne form for gåtur forstærker alle sanser: Ved denne metode fortalte deltagerne om hvor meget larm, de hørte fra trafikken, som de ikke hørte før. Men de fortalte også om hvor dødt, de oplevede området. De lagde mærke til asfalten og de kommunalt anlagte "naturområder". Her var intet liv. Sammen reflekterede vi efter gåturen over, at det er tankevækkende, at en gåtur i stilhed ikke skærpede sanserne endnu mere i forhold til de potentielle kvaliteter, hvorfra nyt liv mellem husene kan spire.

I den efterfølgende dialog mærkede vi dis-orienteringen igen: *"Handler det ikke om at sætte krydser i værktøjet? Hvorfor ikke komme til dét, som det handler om med det samme?"* Deltagerne i aktionslæringsgrupperne oplevede mest af alt området som ét, der trængte til massiv forbedring og var optaget af, hvordan kommunen kunne tage det ansvar på sig. Nogle fortalte om deres tidligere erfaringer med borgerinddragelse og foreslog (måske lidt for sjov og lidt i provokation): *"Kan vi ikke bare invitere borgerne til at komme og hjælpe"*

med at renovere ved at udlodde en cykel – det har vi gjort før, og det virkede!” Dermed blev samtalen i en værdiskabende forbruger-logik, som allerede er kendt, i stedet for at undersøge mulighederne for at skabe værdi sammen med borgerne på nye måder. Dis-orientering blev ikke til en re-orientering, der kunne udfordre det eksisterende produktionssystem og revitalisere livet mellem husene. Dis-orientering blev en bevægelse, der trak tilbage til mere simple og kendte styringsformer, der er optaget af hurtigt og effektivt at få borgerne til at deltage – og her er forbrug en kendt logik.

Der var dog også enkelte eksempler på, at vandreturen i stilhed aktiverede 'sti-finderen', der i højere grad end 'navigatøren' blev nysgerrig på de kvaliteter, som man finder på sin vej. I den efterfølgende dialog blev muren, der afgrænser bibliotek og skole nu til en (legende) udkigspost, som skærper børnenes nysgerrighed og deres mulighed for at se området oppe fra. Og den lange og trafikerede vej bliver nu til en lang "hinkebane", et legeområde, uden de larmende biler.

I dette øjeblik fik deltagerne øje på, at en kvalitet (som eksempelvis en mur og en vej) rummer mange flere og ofte usagte muligheder for liv. At en kvalitet ikke bare er en kvalitet, men kan blive til noget andet, er en pointe vi har formuleret igen og igen, men i dette øjeblik oplevedes det som en erfaret og virkelig følt tanke: Jo, muren ved skolen er ikke bare

en mur, den kunne da også blive til en udkigspost – og den kunne vi lave sammen med børnene. I dette øjeblik er området ikke bare italesat og oplevet som et ekstremt dødt område med kommunal natur og asfalt, som kommunen kan styre og organisere. Muren bliver en anledning til nyskabende møde mellem kommune, skole, forældre og unge.

Det falder udenfor denne artikel at beskrive, hvordan kommunerne arbejder videre med gåturene og med PST i deres respektive kommuner. Det skal dog nævnes, at til trods for at den transformative læringsproces synes at være udfordrende, så sætter den alligevel nogle mærkbare spor, der får betydning for, hvordan de bruger den hjemme i kommunerne. Nogle aktionslæringsgrupper skaber deres eget PST, andre omformer den til billeder og grafik, så det kan bruges i børnehøjde, og nogle bruger den i forbindelse med en byfestival. Og den ovennævnte mur endte faktisk med at blive til et udkigstårn med en bred trappe, hvor børnene både kunne lege, gå og sidde på.

Den pointe, vi skal tage med os, er således, at eksperimenterne med, hvordan man kan skabe dybere relationer og tilhørsforhold til lokale steder, fortsætter. Og det, der måske i øjeblikket – på workshoppen – opleves som en disorientering, over tid kan blive til en mærkbar reorientering og dermed reel fælledskabelse.

Afsluttende refleksion

At bruge PST til fælled-skabelse og gåturene til at skabe liv imellem husene er ikke nogen uskyldig og neutral proces. Det udfordrer de tværfaglige aktionslæringsgrupper. Og det udfordrer os, der på forskellige måder er tovholdere på processen: Hvordan kan man både styre processen henimod et mål (at afprøve PST) og samtidigt åbne for, at det netop er en proces, der skaber rum til, at de tværfaglige grupper med borgerne kan skabe det potentielle og endnu ikke mulige liv mellem husene?

Aktionslæringsprocessen handler både om at få en gruppe borgere til at sætte et kryds i et værktøj, at skabe dialog mellem forskellige typer af borgere, *frivillige og kommunale aktører* – og at få dem til at handle på det sammen. Krydset i værktøjet er anledningen til at mødes på tværs af kommune og civilsamfund og at tale og handle sammen om det lokale sted. Det er netop dette 'tool', der giver et fælles sprog og som får den lokale indsats til at give mening og værdi. Der er således mange grunde til at holde fast i værktøjet. Der, hvor der er et læringspotentiale, er måderne, hvorpå man kan arbejde processuelt og faciliterende med værktøjet til at skabe fællesskaber med afsæt i lokale steder. Arbejder man 'bureaukratisk' med kun, at få borgerne til at sætte krydser i et værktøj, er der en risiko for, at man mister borgernes legitimitet i forhold til at skabe værdi sammen med dem. Det bliver et kommunalt projekt frem for et projekt for lokal og aktiv deltagelse. Derfor er de mærkbare mikro-relationer afgørende.

Aktionslæringsprocessen forsøger at tage den faciliterende udfordring op, som PST'et ikke giver svar på i sig selv. Processen handler netop om at arbejde strategisk med at skærpe blikket for alle mikro-erfaringerne og bevægelserne: Det handler om at skærpe selve vores kapacitet til at percipere alle de mikroskopiske kvaliteter, der er i mellem husene, stederne og borgerne, da det er disse kvaliteter, der bærer kimen til at skabe tilhørsforhold, fællesskab og nyt liv. Det kan skabe dis-orientering for en stund, men det kan også være passagen til fællesskab og tilhørsforholdet til det lokale sted.

Kan vi ikke mærke, hvad der skaber tilhørsforhold og fællesskab i mødet med andre og med lokale steder, kan vi heller ikke forbinde os med de relationer. Sætter vi blot kryds i et værktøj, som vi efterfølgende reflekterer over, er der en risiko for, at vi hverken ser, mærker eller hører mulighederne for at skabe merværdi sammen. En kortlægning, der har til mål at skabe bæredygtige og værdiskabende forbindelser mellem mennesker, dyreliv, planter og bygninger handler om at skærpe denne form for kollektiv og omsorgsfuld stedsans – også selv om det udfordrer og er en stejl læringskurve, der kræver mange prøvehandling og eksperimenter.

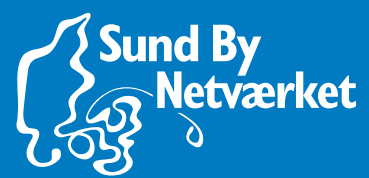
Kort sagt handler aktionslæringsprocessen både om at få borgere til at bruge PST til at kortlægge og sætte krydser i et værktøj og om at intensivere og skabe dybe relationer mellem mennesker og steder gennem mikro-bevægelser.

Bilag 1:

Aktionslæringsprocessen med fokus på gåturen

	Kommunens aktionslærings-gruppe	Gåtur	Muligheder	Risiko
Indflyvning – opgave før workshop	Skab en tværfaglig aktionslæringsgruppe (fx sundhed, kultur, teknik, borger), der alle er forbundet med det sted I vil arbejde med. Invitér dem til at deltage i forløbet.	<p>Gå den første tur i det område, hvor I forventer, at I vil afprøve metoden med en gruppe af borgere. Invitér relevante deltagere med, således at I får aktiveret flere blikke og får kvalificeret jeres dialog.</p> <p>Tal om hvad omverdens og beboerne selv synes om stedet. Tag billeder af disse fortællinger og af en ekstraordinære stemning ved dette sted.</p> <p>Desuden bedes I beskrive aktionsgruppens forholdemåde. Der vedlægges eksempler på forholdemåder, der skærper fællesskab.</p>	Denne første gå-tur i området muliggør at deltagerne kan mødes på fælles grund. Det er også med til at flytte fokus fra planerne for området til de reelle oplevelser af stedet. Billederne kan give blik for de mange og måske modstridende fortællinger og kvaliteter, der knytter sig til dette sted.	<p>Her er der en risiko for at deltagerne famler i blinde, da vi ikke rigtig har haft mulighed for at guide dem face to face.</p> <p>Denne risiko synes dog at være lille, de fleste grupper fortæller begejstrede om stedet og om deres gruppe.</p>
Workshop 1	Den tværfaglige aktionslæringsgruppe deltager og fortæller om deres første gåtur og deres oplevelse af ressourcer.	Vi afprøver et område i udkanten af en større jydsk by som det første sted, hvor vi kan gå i et område og afprøve værktøjet. Tre lokale guides fortæller om området imens vi går rundt med værktøjet. Efterfølgende møde vi indenfor i de samme grupper og deler vores tanker og refleksioner om årsagerne til de krydser vi satte.	Denne den første gåtur med værktøjet og på tværs af kommuner muliggør, at alle får kendskab til Værktøjets parametre.	<p>At vi ikke kender stedet kan skabe en afstand til gåtur-øvelsen.</p> <p>At det er tre guides, der fortæller om området kan skabe en forestilling om, at der er nogle der er eksperter. Vi kommer aldrig rigtig til at forbinde os affektivt med stedet og med hinanden.</p> <p>Den guidede tur kan dog skabe tryghed for nogen.</p>

	Kommunens aktionslærings-gruppe	Gåtur	Muligheder	Risiko
Aktion 1	<p>Opgaven til den tværfaglige aktionslæringsgruppe bliver nu at afprøve værktøjet første gang, således at de fagprofessionelle bliver kendte med værktøjet.</p> <p>Her sættes People and Place i spil.</p>	<p>For at hjælpe de tværfaglige grupper til at udpege, hvilke borgere der kunne være relevante at invitere med til at afprøve værktøjet tilbyder vi en kortlægningsøvelse over ressourcer i området.</p> <p>De bedes om at tegne området som metrolinier af ressourcer (Steder, mødesteder, natur mennesker og stemninger)</p>	<p>Ved selv at tegne landkort over alle deltagernes ressourcer skaber de en fælles pulje af ressourcer.</p> <p>Desuden arbejder de med, hvad deres formål skal være for disse ressourcer. Eksempelvis en reformulering som: vi skaber en naturdyelse til stressramte til Sammen skaber vi natur i byen.</p>	<p>Denne øvelse kan udfordre deltagere. Pludselig skal de se og dele ressourcer – og lede borgerne til at gøre det samme.</p> <p>Risikoen er, at de fagprofessionelle deler sig op – og tager ejerskab for hvert sit område i byen – i stedet for at skabe sammen.</p>
Workshop 2	<p>Opgaven bliver nu at invitere aktionslæringsgruppen til at facilitere en proces, der kan gøre at værktøjet katalyserer en deltagelsesproces, hvor borgerne begynder at se kvaliteter og ressourcer (synlige og usynlige) og at de begynder at skabe sammen med disse kvaliteter</p>	<p>For at hjælpe aktionslæringsgruppen med at vise, at det er processen – og ikke blot PSM – der er central, tilbyder vi dem at eksperimentere med tre forskellige former for gåture:</p> <p>Gå-i stilhed</p> <p>Gå- med en Andens blik</p> <p>Gå med blik for materialiteter</p> <p>Efter disse oplevelser er det op til deltagerne at designe deres proces og at fremvise et snapshot, så vi kan mærke processen</p>	<p>At gå i stilhed kan aktivere alle sanser. At aktivere en sans ad gangen kan forstærke oplevelsen af, at det at undersøge et sted på forskellige måder gør en forskel for, hvad man ser af kvaliteter.</p> <p>At gå med en andens blik kan skabe empati med andre. At finde materialiteter kan skærpe kapaciteten til at forbinde sig til det jordiske, det taktile og det sanselige</p>	<p>Risikoen ved at arbejde med, hvordan man kan facilitere gåturene er, at deltagerne bliver disorienterede – ”er det ikke værktøjet vi skal afprøve?”. Det kan i værste føre til mere kontrol og afprøvning af værktøjet uden blikket for at det er de mærkbare og sanselige oplevelser af steder, der kan skabe nye relationer og aktiviteter</p>
Aktion 3	<p>Opgaven for den tværfaglige aktionslæringsgruppe bliver nu igen at skulle afprøve værktøjet, men denne gang skal de skrue op for processen og for deres eksperimenter med at bruge gåturen til at skabe fællesskab og forbindelse til det jordiske i form af stedets mærkbare kvaliteter.</p> <p>Her sættes både people, place and participation i spil.</p>	<p>Her begynder deltagerne selv at udvikle processer, der kan gøre værktøjet til en involverende proces:</p> <p>Nogle laver skilte, tegner med kridt på vejen. Andre vil bruge en madfestival som en anledning til gåturen.</p> <p>Atter andre laver er stedsspecifikke kategorier og bruger billeder til at illustrere de forskellige områder som tryghed, transport, grønne områder.</p>	<p>At deltagerne selv skal designe deres proces giver mulighed for at de kan skræddersy den i forhold til deres egen lokale målgruppe.</p> <p>Det kan vække den kreative lyst og energi.</p>	<p>Risikoen ved at de selv skal designe en proces, hvor værktøjet bliver katalysator for at se og skabe kvaliteter er, at de bliver disorienterede:</p> <p>Vi troede bare vi skulle afprøve værktøjet? Vi ved ikke, hvad vi skal finde på?</p>

Sund By Netværket
c/o KL-huset
Weidekampsgade 10
2300 København S

Telefon 33 70 35 80
E-mail: post@sundbynetvaerket.dk
www.sund-by-net.dk